

ЮБІЛЕЇ

УДК 617.3(477)(092)Хвисяк(045)

DOI: <http://dx.doi.org/10.15674/0030-59872024193-95>**Микола Іванович Хвисяк**

19 січня 2024 р. виповнилося 90 років від дня народження відомого вченого, організатора охорони здоров'я та вищої школи, доктора медичних наук професора, заслуженого діяча науки і техніки України, почесного ректора Харківської медичної академії післядипломної освіти, блискучого фахівця ортопеда-травматолога і вертебролога Миколи Івановича Хвисяка.

Роки дитинства Миколи Хвисяка припали на часи воєнного лихоліття у білоруському Поліссі. Тому не з чуток йому знайомі голод і зневіра фашистської окупації, численні людські страждання, партизанське життя в поліських лісах. Саме тоді в нього з'явився поклик — допомагати людям. Своє життя Микола Іванович присвятив медицині, пройшовши шлях від студента Пінської фельдшерсько-акушерської школи до почесного ректора Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Микола Іванович завжди прагнув бути найкращим. У Вітебському державному медичному інституті він не лише відмінно навчався та займався спортом, а ще й активно приймав участь у громадському житті, виявляв інтерес до наукових досліджень. Перші роки самостійної професійної діяльності були присвячені досить актуальній в післявоєнні роки проблемі — лікуванню

кісткового туберкульозу. У ті складні часи (1941–1945 рр.) — спустошлива війна, наступні важкі голодні роки призвели до масового захворювання населення на туберкульоз. Багато хворих, особливо з кістково-суглобовим туберкульозом, потребували хірургічного лікування. На посаді головного лікаря брестського обласного кістково-туберкульозного санаторію «Домачево» Микола Іванович активно розпочав свою хірургічну діяльність, яку вдосконалював усе своє життя.

Саме думка про необхідність подальшого професійного зростання привела Миколу Івановича до Харкова, міста науки та культури, промисловості та студентства, яке назавжди залишається у серці Миколи Івановича і якому він присвятив всі подальші роки свого творчого життя.

У 1962 році Микола Хвисяк вступає до аспірантури на кафедрі ортопедії та травматології Українського інституту удосконалення лікарів, якою на той час керував член-кореспондент АМН СРСР проф. М. П. Новаченко. Саме він, а також О. О. Корж (Академік Академії медичних наук СРСР та України) стали його справжніми Вчителями, сформували світогляд та наукові напрями діяльності як молодого вченого та клініциста.

Свою подальшу наукову та клінічну діяльність М. І. Хвисяк продовжив у найстарішому профільному науково-дослідному інституті ортопедії та травматології ім. проф. М. І. Ситенка, яку присвятив вивченню патології хребта. У 1966 році він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Анатомо-топографічне обґрунтування оперативних доступів до різних відділів хребта». У подальшому Микола Іванович продовжив розвивати новаторський на той час напрямок — хірургічне лікування хворих з патологією хребта з позиції ортопедії та травматології. У 1977 році він блискуче захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук, присвячену проблемі нестабільності сегментів хребта під час остеохондрозу, спондилолітезу, а також при наслідках травм. Він стає одним із провідних вітчизняних вертебрологів.

Микола Іванович є одним із засновників радянської та української вертебрології, а також

творцем Харківської школи вертебрологів, яка і сьогодні посідає провідне місце в науковому світі. Його першими учнями були: М. О. Корж, Г. Х. Грунтовський, В. В. Фендріков, Г. І. Фадєєв, О. І. Продан, С. С. Пухачова, Є. М. Маковоз, Є. Б. Волков, М. І. Завеля та багато інших.

Професор М. І. Хвисяк уперше обґрунтував виконання різних видів оперативних втручань на передніх і задніх відділах хребта із використанням, розроблених ним і його учнями, оригінальних металевих конструкцій та інструментарію. Було запропоновано низку оригінальних оперативних втручань на спинному мозку при ускладнених ушкодженнях хребта, а також обґрунтовані методи лікування пухлин хребта, розроблено оригінальні оперативні доступи до тіл хребців. У результаті видано монографію «Оперативні доступи до тіл грудних і поперекових хребців».

Слід відзначити, що уперше в світовій ортопедичній практиці під керівництвом професора М. І. Хвисяка в інституті ім. проф. М. І. Ситенка було виконано операцію на шийному відділі хребта, а саме «атланта-окціпітальний артродез» з позитивним результатом лікування.

Уперше також було обґрунтовано можливість та розроблено технологію операції для вправлення тіл хребців за різних видів і ступенів їх зміщення (при спондилолітезах та переломовивихах), розроблено та запроваджено в клінічну практику цілий комплекс способів переднього, заднього та комбінованого спондилезу з застосуванням ауто-, алоостеопластики та керамопластики. Микола Іванович також уперше в Україні започаткував необхідність вивчати особливості остеохондрозу у дітей і підлітків, у людей похилого віку, розробив класифікацію остеохондрозу хребта, обґрунтував низку оригінальних методів лікування з використанням методів дистракції, мануальної терапії, кріодеструкції, хемонуклеолізу міжхребцевих дисків та ін.

Під його безпосереднім керівництвом захищено понад 40 дисертацій. Він є автором більше 400 наукових праць, 12 монографій, понад 60 винаходів.

Завдяки унікальним організаторським здібностям, під керівництвом і за безпосередньої участі М. І. Хвисяка в Харківській медичній академії післядипломної освіти було відкрито 32 нові кафедри, розбудовано і створено так звані «Салтівський медичний комплекс» — один із найбільших навчально-науково-клінічних центрів в Україні. Тут уперше в Україні під керівництвом М. І. Хвисяка організовано нові напрями в меди-

цині з розробкою навчальних планів і програм із психотерапії, наркології, сексології, неонатології, вертебрології, швидкої та невідкладної допомоги, клінічних комп'ютерних технологій, а також нових напрямів у сімейній медицині тощо.

На сьогодні, згідно з вимогами часу, увесь навчально-науковий потенціал Харківської медичної академії післядипломної освіти приєднаний до Харківського національного медичного університету з метою створення найпривабливіших умов для підвищення кваліфікації лікарів відповідно до сучасних світових тенденцій.

За всієї принциповості й адміністративного таланту, Миколу Івановича завжди відрізняла людяність, щира повага до колег і пацієнтів, доброзичливість та зацікавленість у людях, гумор та доброта.

Незважаючи на велику зайнятість лікувальною, науковою та адміністративною роботою, Микола Іванович завжди брав активну участь у громадському житті, був депутатом міської та обласної ради, членом редколегії багатьох наукових видань, він заснував і був головним редактором журналу «Проблеми медичної науки і освіти».

Професор М. І. Хвисяк — активний член Харківського медичного товариства, член координаційної ради охорони здоров'я Харківської облдержадміністрації.

Заслуги професора Миколи Івановича Хвисяка гідно оцінені науковою громадськістю в Україні, він удостоєний почесних звань дійсного члена інженерної Академії України, заслуженого діяча науки і техніки України, поряд із цим, він є почесним членом Міжнародної Інженерної Академії та Міжнародної кадрової Академії. У 1997 р. Міжнародним біографічним центром та Американським біографічним інститутом (1998 р.) він був визнаний людиною року в галузі медичної науки.

Слід окремо відзначити, що М. І. Хвисяк був нагороджений низкою урядових нагород: «Орден Трудового Червоного прапора», «Орден Дружби народів», орден «Почесна відзнака Президента України», орден «За трудові досягнення» IV ст., орден «За заслуги» II ст., золота медаль «За заслуги в освіті», диплом і пам'ятна медаль номінанта альманаху «Золота Книга Української Еліти», відмічений також Подякою Президента України. У 2013 р. Микола Іванович обраний Почесним громадянином Харківської області.

Повномасштабна агресія рф внесла руйнівні зміни у плани всієї нашої країни, але Харків та його мешканці — гідні патріоти, стійкі та хоробрі,

міцні духом громадяни незалежної України. Разом із родиною, своїми учнями та медичною спільнотою Микола Іванович залишається в Харкові, активно підтримує науковців і колег в їх нелегкій повсякденній праці з надання допомоги постраждалим.

Свій ювілей Микола Іванович зустрічає сповненим сил і енергії з вірою у найшвидшу Перемогу

ЗСУ, відновлення улюбленого міста Харкова для подальшого розвитку науки, медицини та суспільства.

Побажаємо шановному професору Миколі Івановичу Хвисяку міцного здоров'я, бадьорості, невичерпної енергії та оптимізму!

З великою повагою до Вас ваші учні, колеги та шанувальники Вашої особистості. Хай Вам щастить!

*ВГО «Українська асоціація ортопедів-травматологів»
Колектив ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України»
Редакція журналу «Ортопедія, травматологія та протезування»*